

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**

Katedra speciální zootechniky **Obor:**Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině

TÉMA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Analýza podmínek pro ekologické a konvenční hospodaření

Autor bakalářské práce:

Monika Homolková

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jarmila Voříšková, Ph.D.

2011

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Nových Hradech, 25. března 2011

.....

Monika Homolková

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce Ing. Jarmile Voříškové, Ph.D. za její odbornou pomoc a rady, které byly nezbytné pro vypracování této práce.

Dále bych chtěla poděkovat panu Františku Krtkovi ze Štiptoně a paní Boženě Sassmanové z Byňova za ochotu a vstřícnost při získávání dat a informací.

Analýza podmínek pro ekologické a konvenční hospodaření

Souhrn

V České republice stále dochází ke zvyšování počtu ekologicky zaměřených zemědělských farem zejména v méně příznivých oblastech. Cílem bakalářské práce bylo zjistit a vyhodnotit podmínky pro rozdílné způsoby hospodaření – konvenční a ekologický – na konkrétním příkladu dvou farem v jižních Čechách . Farmy jsou od sebe vzdáleny přibližně 1,5km. Z příslušných zdrojů byly zjištěny a porovnány základní podmínky pro zajištění hospodaření sledovaných farem.

V obou farmách byly sledovány shodné ukazatele (legislativa, podmínky pro poskytování dotací, předepsaná administrativa, kontrolní systém, plemenitba a péče u hospodářských zvířat, způsoby ošetřování půdy, vyprodukované výrobky – (bio)potraviny). Údaje byly sledovány za období dvou let 2009 a 2010.

Potraviny (BIO) vyrobené na ekologicky vedené farmě, nebyly z uvedeného příkladu zdrojem vyšších finančních prostředků oproti potravinám vyrobeným na farmě vedené konvenčním způsobem. Vzhledem k vyšší poptávky po požadovaném zboží v této oblasti, je na ekologické i konvenční farmě prodáno jehně o živé hmotnosti 30kg za 1500,-Kč.

Plemenitba, péče o hospodářská zvířata a jejich welfare, tak jako ošetřování půdy a podmínky pro poskytování dotací se v České republice řídí platnými zákony, vyhláškami, nařízeními a doporučeními. Obě farmy plnily povinnosti, pokyny a nařízení v souladu s uvedenou legislativou. Výsledkem a potvrzením jejich činnosti při vedení konvenční i ekologické farmy byly kontroly od různých kontrolních organizací. Dle uvedeného příkladu provedených kontrol na sledovaných farmách je zřejmé, že plnily požadavky pro vedení hospodářství ekologickým i konvenčním způsobem.

Z výsledků je zřejmé, že byly zjištěny rozdíly mezi ekologicky a konvenčně vedenou farmou.

Klíčová slova : ekologické a konvenční zemědělství; dotace; kontrola

Analysis of the conditions for organic and conventional farming

Summary

In the Czech Republic, the number of environmentally oriented agricultural farms is continuously increasing, particularly in less favoured areas. Objective of this Bachelor thesis is to identify and assess the conditions for different approaches to farming – conventional and organic – using a specific example of two farms in southern Bohemia. The farms are separated approximately by 1.5 km. Based on relevant sources, basic farming conditions for the two farms were identified and compared.

Identical indicators were monitored at both farms (legislation, conditions for granting subsidies, required administration, inspection system, livestock breeding and care, ways of soil treatment, produced products – food, organic food). The data was monitored over a period of two years 2009 and 2010.

In the above example, foods (organic) produced on the organically managed farm did not provide higher financial source compared to foods produced on the conventionally managed farm. Given the level of demand for such goods in this area, a lamb of 30 kg live weight is sold for 1,500 CZK on both organic and conventional farms.

Livestock breeding, care and welfare, as well as soil treatment and conditions for the granting of subsidies in the Czech Republic is governed by applicable laws, rules, regulations and recommendations. Both farms fulfilled the obligations, instructions, and regulations in accordance with the above legislation. Inspections performed by various control organizations were the result and confirmation of the farms' activities in the conduct of conventional and organic farming. Based on the example of the inspections performed on the studied farms, they obviously fulfilled all the requirements for the organic and conventional farming.

The results show that fundamental differences were found between the organic and conventional farms.

Keywords: organic and conventional farming; subsidies; inspections

Obsah

1. ÚVOD	1
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	4
3. MATERIÁL A METODIKA	16
3.1. Charakteristika podniků	16
3.1.1. Konvenčně hospodařící farma	16
3.1.2. Ekologicky hospodařící farma	19
3.2 Metodika	21
4. VÝSLEDKY	23
4.1. Konvenční x ekologické zemědělství.....	23
4.2. Půda – hnojení a postřiky na konvenční a ekologické farmě.....	24
4.3. Hospodářská zvířata – plemenitba, péče a welfare na konvenční a ekologické farmě.....	25
4.4. Potraviny a biopotraviny na konvenční a ekologické farmě.....	29
4.5. Dotační tituly – využívané na konvenční a ekologické farmě	30
4.6. Kontrola Cross Compliance –kontroly na konvenční i ekologické farmě	32
5. SOUHRN A ZÁVĚR.....	35
6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	39
7. PŘÍLOHY.....	42

1. ÚVOD

Zemědělství ČR prošlo ve své historii, zejména od vzniku Československa v roce 1918, složitým vývojem. Přirozený vývoj zemědělství v českých zemích, jehož kořeny sahají hluboko do historie, dosáhl svého vrcholu v období první Československé republiky (1918 až 1938). Tehdejší zemědělství bylo založeno na selském stavu a zahrnovalo široké spektrum soukromovlastnických vztahů s vybudovanou infrastrukturou, zejména ve formě samosprávných hospodářských družstev. Byl dosažen vysoký stupeň integrace zemědělské prvovýroby se zpracovatelskými činnostmi.

Zemědělství v České republice prošlo od 90.let 20 století zásadní proměnou, související s přizpůsobením ekonomickému stavu a jeho vývoji v naší zemi. Zásadní byla příprava na vstup ČR do Evropské unie a následné období po vstupu, kdy se sektor musel přizpůsobovat nejen podmínkám panujícím na jednotném trhu EU, ale současně i podmínkám globalizujících se trhů.

Díky vstupu do EU získala ČR možnost čerpat každoročně významné objemy finančních prostředků na podpory poskytované do zemědělství. Objem těchto finančních prostředků by měl až do roku 2013 narůstat. Při posuzování současné úlohy agrárního sektoru je nutno zdůraznit význam produkční funkce zemědělství, ale i rostoucí význam funkcí mimoprodukčních, souvisejících mimo jiné s ekologickou, sociální a regionální problematikou. (ANONYMUS 4).

V České republice se rozvíjí již několik desetiletí ekologické zemědělství a roku 1991 se stalo součástí zemědělské politiky Evropské unie. V České republice je příslušná legislativa závazná od vstupu do EU, přičemž v českém právu jsou náležitosti ekologického zemědělství ošetřeny zvláštním zákonem (NĚMEC, 2007).

Pravidla ekologického zemědělství se opírají o regulační a inspekční systém zasazený do rámce politiky EU pro ochranu spotřebitele. Je zákonným požadavkem, že jakýkoliv potravinářský výrobek prodávaný v rámci EU jako ekologický, musí být certifikován podle ustanovení Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 ze dne 24. června 1991 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícímu označování zemědělských produktů a potravin, v platném znění a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Kontrolní a certifikační postupy v ekologickém zemědělství poskytují

silný základ pro důvěru spotřebitelů v ekologické výrobky a jejich poptávku po nich. Toto je v mnoha případech posíleno používáním zkrácených odběratelsko-dodavatelských řetězců a úzkými vazbami mezi výrobcí a spotřebiteli. K tomu, aby se zemědělcům pomohlo dosáhnout nejlepších postupů v souladu s legislativními pravidly pro ekologické zemědělství, je nezbytné maximálně využívat vzdělávání a poradenství. Zapotřebí je také další výzkum pro vhodnou aplikaci ekologických systémů pro hospodaření na orné půdě a v zahradnictví.

Zemědělství podnikatelé, kteří hospodaří ekologickým ale i konvenčním způsobem hospodaření podléhají společnému systému kontrol podmíněnosti plateb neboli Cross Compliance. Plný systém kontrol podmíněnosti, zavedený v roce 2009, vychází z evropských nařízení především nařízení Rady (ES) 73/2009, v platném znění a nařízení komise (ES) 1122/2009, v platném znění a odráží požadavky veřejnosti na hospodaření zemědělců ve vztahu k životnímu prostředí, klade důraz na odpovědný přístup ke kvalitě a bezpečnosti potravin a na zajištění dobré pohody zvířat.

Zavedení kontrol podmíněnosti nemá za cíl zpřísnění již kontrolovaných povinností, ale jedná se především o provázání čili „podmínění“ dodržování platných legislativních požadavků na výplatu dotací z EU. Na všechny žadatele o přímé platby, vybrané osy II. Programu rozvoje venkova a platby společné organizace trhu s vínem se tedy vztahuje povinnost plnit Standardy dobrého zemědělského a enviromentálního stavu (GAEC) (PŘÍRUČKA PRO ŽADATELE, 2010).

Dodržování podmínek legislativy je povinné jak pro ekologické tak i konvenční zemědělce. Ekologicky hospodařící zemědělci dodržují legislativu, zákony, vyhlášky, nařízení atd. shodná pro konvenční zemědělce, přičemž musejí dodržovat i jiné legislativní pokyny a opatření, které nejsou pro vedení konvenčního hospodaření povinné. Administrativa pro zemědělsky hospodařící podnikatele, kteří provozují zemědělství jako hlavní činnost, je velmi obsáhlá a stále dochází k různým aktualizacím, které je třeba sledovat a neustále se změnám přizpůsobovat. Této administrativy mají až příliš. Je však pochopitelné, že pro vedení hospodaření, kontrolu nad dodržováním zásad, ochranu životního prostředí, welfare zvířat až po poskytování různých podkladů pro statistické úřady, je tato administrativa nezbytná. Zemědělství podnikatelé se rozhodně neobejdou bez moderní technologie jako je např. počítač, ale také bez různých školení, a bez neustálého sledování zpráv v oblasti zemědělství. Dále

je také téměř nezbytné, aby měli určitý stupeň vzdělání, pokud chtějí osobně zajišťovat povinnou administrativu.

Cílem této bakalářské práce bylo provést analýzu podmínek pro ekologicky a konvenčně hospodařící zemědělce v méně příznivých oblastech se zaměřením na vedení managementu farem - legislativa (zákony, vyhlášky, nařízení, doporučení), podmínky pro poskytování dotací, předepsanou administrativu, péče o hospodářská zvířata, ošetřování půdy, (bio)potraviny a kontrolní systém.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1. Vývoj zemědělství v České republice

Tradiční zemědělství se začalo měnit již začátkem dvacátého století. Stále více obyvatel venkova směřovalo do měst, aby se zapojilo do rozvoje průmyslu. Nové možnosti vědy a techniky způsobily pokrok i v zemědělství. Produktivita zemědělství se zvyšovala, jeho samozásobitelská role se změnila na roli dodavatele potravin pro lidi žijící ve městech a pracující v průmyslu a ve službách (ŠARAPATKA, URBAN et al. 2003). Od roku 1989 české zemědělství prošlo zásadní proměnou, související s adaptací na ekonomickou realitu a její postupný vývoj. Zásadní byla příprava na vstup ČR do Evropské unie a období po vstupu, kdy se sektor musel přizpůsobovat nejen podmínkám panujícím na jednotném trhu EU, ale současně i podmínkám globalizujících se trhů (ŠÍR, 2010). Z globálního pohledu můžeme zemědělství druhé poloviny 20. století hodnotit jako úspěšné, neboť uspokojilo potřebu produkce potravin. Výnosy hlavních plodin vzrostly a zároveň se snížily ceny potravin vzhledem ke kupní síle obyvatel. Vedle těchto prokazatelných úspěchů jsme na druhé straně svědky zhoršení kvality přírodních zdrojů, na kterých je samo zemědělství závislé (půda, voda, biologická diverzita) (ŠARAPATKA, URBAN et al. 2003).

BAUER (1999) uvedl, že v zemědělství neustále přetrvává trend nízkých výkupních cen plodin a přitom stále rostou ceny vstupů při současném tlaku na ochranu životního prostředí, a proto jsou zemědělci nuceni neustále hodnotit rentabilitu výroby.

Konvenční zemědělství je rozvíjeno s cílem maximalizace produkce a zisku. Tuto intenzitu pomáhá celosvětově vytvářet šest hlavních pilířů – intenzivní obdělávání, monokultury, závlahy, aplikace průmyslových hnojiv, chemická ochrana rostlin a v poslední době i genové manipulace. Dohromady se tak tvoří systém, ve kterém je jeden pilíř závislý na druhém a zesiluje nutnost použití ostatních (ŠARAPATKA, URBAN et al. 2003). Průmyslová hnojiva nejsou mezi takto sledovanými vstupů výjimkou. Aplikace optimálního množství hnojiva na pozemky umožňuje plodinám dosáhnout plného ekonomického potenciálu, zároveň zajišťuje eliminaci zbytečných nákladů a současně řeší situaci v oblasti životního prostředí v důsledku použití nadměrného množství průmyslových hnojiv. Stanovení optimálního množství

průmyslových hnojiv pro určitý pozemek je komplexní proces, v němž je třeba zohlednit celou řadu parametrů jako např. druh půdy, předchozí pěstovanou plodinu, počasí atd. (BAUER, 1999). Z hlediska možného poškozování přírodních zdrojů (zvláště vody) zemědělskou činností je vhodné doporučit ekologické systémy hospodaření právě na územích se zvláštním ekologickým režimem (národní parky, CHKO, pásma hygienické ochrany vodních zdrojů) (MOUDRÝ, 2007).

V České republice existuje vědecky podložený a logicky strukturovaný systém zvláštní územní ochrany vybraných biotopů, které nejsou intenzivně hospodářsky využívány, mnoho druhů rostlin a živočichů bylo zařazeno mezi chráněné a na celém území republiky je vymezen územní systém ekologické stability. Přes tuto značně vysokou úroveň celého systému ochrany přírody a krajiny si musíme uvědomit, že většina území našeho státu je ovlivňována zásadním způsobem právě zemědělci (ŠARAPATKA, NIGGLI et al. 2008).

Zemědělství České republiky by mělo produkovat jen takové množství plodin a živočišných výrobků, které postačuje k zásobování jejího obyvatelstva. S vývozem lze počítat jen u našich tradičních exportních komodit (ječmen, slad, chmel, pivo). To ovšem znamená omezit zároveň produkci některých komodit přebytkových (mléko, vejce apod.) (GÖTZ, JANČÁK, 1997).

Naše agrární politika by se měla v tendencích EU přizpůsobit západoevropskému trhu. Jde o to vyrábět zemědělské produkty tak levně, aby byly schopné konkurence (malý podíl lidské práce, koncentrace do rentabilních oblastí) a obešly se tak bez ochrannářských celních bariér. S tím souvisí i územní diferenciaci našeho zemědělství, obdobně jako je tomu ve státech EU. V úrodných nížinných oblastech, kde je zemědělství rentabilní, by se zemědělská výroba měla udržovat na současné úrovni, popř. i zvyšovat. Naproti tomu v oblastech podhorských by se zemědělství mělo utlumovat, resp. extenzifikovat a mělo by tak především přispívat k udržení kulturní krajiny.

Ve srovnání s okolními evropskými státy má Česká republika horší přírodní předpoklady pro zemědělskou výrobu. Většinu reliéfu našeho státu totiž tvoří pahorkatiny a vrchoviny, což ovlivňuje další přírodní podmínky, zvláště půdní a klimatické předpoklady (GÖTZ a JANČÁK, 1997). KOUKOLOVÁ et al. (2009) uvádí,

že na horách v České republice, jsou pastviny důležitou součástí pro produkci přežvýkavců. Podle MOUDRÉHO (2007) tyto horské oblasti lze charakterizovat nízkými teplotami a vysokou nadmořskou výškou, a jejich vysokou variabilitou teploty a dešťových srážek, které přímo ovlivňují produktivitu rostlin. Vzhledem k nepříznivým agroekologickým podmínkám pro intenzivní zemědělskou produkci je možné doporučit ekologické systémy hospodaření do horských a podhorských oblastí.

Koncem roku 1990 byly u nás uvolněny první finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků. Dotace pokračovaly až do roku 1992 a byly hlavním důvodem nárůstu ploch až na cca 15 000ha. V letech 1993-1997 státní podpora pro ekologické zemědělství nebyla poskytována, byla obnovena v roce 1998 a byla hlavní příčinou dynamického nárůstu počtu ekologicky hospodařících farem (MOUDRÝ et al. 2007).

Konvenční zemědělství je založeno na neustále stoupajících vnějších vstupech energetických i materiálových, které jsou čerpány z neobnovitelných zdrojů (ANONYMUS 7).

Mnozí z farmářů se rozhodují přejít z konvenčního na ekologický způsob hospodaření nejen z ekonomických důvodů, ale také proto, že věří, že ekologické metody zahrnují menší rizika pro životní prostředí. Spatřují tento způsob hospodaření za dobrý způsob odbytu svých produktů. Přesto může často přechodné období z konvenčního na ekologické hospodaření tvořit překážku pro přijetí ekologických přístupů, proto se toto období považuje za riskantní fázi. Během tohoto období vedoucího k certifikaci, zemědělci nemohou finančně vydělat ze zemědělské výroby, poněvadž výnosy mohou dočasně poklesnout pro zvýšení zaplevelení nebo nedostatku živin (CANNARELLA a PICCIONI, 2010).

Ekologické zemědělství se snaží pracovat v uzavřeném systému, tudíž minimalizuje dodatečné vnější vstupy v podobě umělých hnojiv, pesticidů, růstových hormonů, těžké mechanizace (návrat k systému rostlinné výroby spojené s výrobou živočišnou) atd. Úrodnost půdy je obnovována či zvyšována s využitím obnovitelných zdrojů (rostliny, odpady spojené s chovem živočichů apod.) a těžkou mechanizací nahrazuje práci (to s sebou přináší zvýšení počtu pracovních míst na venkově).

Tento způsob hospodaření může vést ke snížení výnosů, ale právě extrémně vysoké výnosy jsou ukazatelem neudržitelnosti konvenčního zemědělství. Dodatkové vnější vstupy, pomocí kterých těchto velkých výnosů dosahujeme, jsou mnohdy založeny na vyčerpitelných zdrojích (pohon těžké mechanizace - nafta, výroby umělých hnojiv a pesticidů probíhá za pomoci energie atd.) a jejich užívání vede k nevratné degradaci půd (ANONYMUS 7).

Ekologické zemědělství je již několik desítek let veřejností široce podporovanou celosvětovou strategií vedoucí k udržitelnému rozvoji a ochraně životního prostředí na Zemi. Evropská unie v roce 1991 definovala tento způsob hospodaření a upravila jej nařízením Rady 2092/91, které podporuje jeho rozvoj v rámci nástrojů evropské strukturální politiky (USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2004). Podle ŠARAPATKY, URBANA et al. (2003) je ekologické zemědělství v Evropě i u nás uznávanou metodou, která je dokonce přesně definována zákonem. Pouze ekologičtí zemědělci mohou své produkty (suroviny i potraviny) označovat jako BIO či EKO. Jejich šetrné hospodaření je dnes nutno kompenzovat dotacemi. Kromě spotřebitelů, ekonomů a politiků tento způsob hospodaření uznávají i vědci. Jako model setrvalého zemědělství jej doporučují pro zachování kulturní krajiny a udržení osídlenosti na venkově. V České republice se za uplynulých 13 let, díky agrární politice a zájmu zemědělců a nevládních organizací, ekologické zemědělství stalo běžnou součástí českého agrárního sektoru (USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2004).

KONVALINA et al. (2007) uvedl jako hlavní cíle ekologického zemědělství:

1. Trvalé udržení a zlepšení půdní úrodnosti.
2. Ochrana genofondu a udržení biodiverzity.
3. Zachování krajinných prvků a jejich harmonizace.
4. Hospodaření s vodou, udržení vody v krajině, ochrana povrchových a spodních vod před znečištěním.
5. Efektivní využívání energie, orientace na obnovitelné zdroje.
6. Snaha o maximální recirkulaci živin a zábrana vnosu cizorodých látek do agroekosystému.

7. Produkce kvalitních potravin a surovin.

8. Optimalizace životních podmínek pro všechny organismy včetně člověka.

Podobnou charakteristiku hlavních cílů uvedli DABBERT et al. (2004), podle kterých je systém ekologické produkce navržen pro:

1. Zvýšení biologické diverzity v rámci celého systému.
2. Zvýšení půdní biologické aktivity.
3. Udržení dlouhodobé úrodnosti půdy.
4. Rozkládání odpadů rostlinného a živočišného původu za účelem navrácení živin do půdy, čímž se minimalizuje použití neobnovitelných zdrojů.
5. Odpovědi na obnovitelné zdroje v místně organizovaných zemědělských systémech.
6. Podporu pro zdravé využívání půdy, vody a ovzduší, jakož i minimalizování všech forem znečištění, které mohou vzniknout v důsledku zemědělské praxe.
7. Rukojet' zemědělských produktů s důrazem na pečlivé zpracování metod, aby byla zachována jeho ekologická integrita a životně důležité vlastnosti produktu ve všech fázích.
8. Zavedení doby přechodného období, která určí specifické faktory, jakou jsou původ země, druhy plodin a hospodářský zvířat, pro vyrobení produktu.

2.2. Rozvoj ekologického zemědělství ve světě a v České republice

V průběhu roku 1990 měla velký význam podpora politiky EU v oblasti ekologického zemědělství, a to z důvodu postupného sbližování politických cílů s hlavními cíli ekologického zemědělství, včetně ochrany životního prostředí, dobrých životních podmínek zvířat, udržitelnosti využívání zdrojů, kvality a bezpečnosti potravin, finanční životaschopnosti a sociální spravedlnosti. Ekologické zemědělství má velký význam při snížení problémů s nadprodukcí, uvádí LAMPKIN (1999).

Podle WILLER a YUSSEFI (2007) se ekologické zemědělství rychle rozvíjelo a v roce 2007 bylo praktikováno ve více než 120 zemích na světě. Jeho podíl na zemědělsky obhospodařovaných pozemcích a podnicích i nadále roste v mnoha zemích. Podle průzkumu v roce 2007 o ekologickém zemědělství na celém světě bylo téměř 31 milionů hektarů obhospodařováno ekologickým způsobem a to na 633891 farmách. To představovalo 0,7 procenta zemědělské půdy ze zemí zahrnutých v průzkumu. Oceánie držela 39 % světové ekologicky obhospodařované půdy, následovala Evropa se 23% procenty a Latinská Amerika s 19%. V roce 2007 se mezi země s největší ekologicky hospodařící plochou řadily Austrálie 11,8 mil. hektarů, Argentina 3,1 mil. hektarů, Čína 2,3 mil. ha a USA 1,6 mil. hektarů. Výrazný nárůst pozemků obdělávaných ekologickým způsobem byl v Severní Americe a v Evropě. V porovnání s koncem roku 2004 měl každý více o půl milionu hektarů.

Podle WILLERA (2009) se ekologické zemědělství stále rozvíjí a v uvedeném roce je ekologické zemědělství zavedeno ve 141 zemích světa. Hlavní výsledky globálního průzkumu o kontrolovaném ekologickém zemědělství ukazovali pro rok 2009 celkem 32,2 milionů ha zemědělské půdy. Mezi země s největšími plochami obhospodařované půdy ekologickým způsobem jsou Oceánie, Evropa a Latinská Amerika, Austrálie, Argentina a Brazílie.

- Nejvyšší podíl ekologicky obhospodařované půdy v Evropě : Lichtenštejnsko, Rakousko a Švýcarsko.
- Země s nejvyšším počtem výrobců : Uganda, Indie a Etiopie
- Asi třetina světově ekologicky obhospodařované půdy - téměř 11 milionů ha se nachází v rozvojových zemích.
- Země s největší plochou pro ekologické zemědělství jsou Argentina, Brazílie, Čína, Indie a Uruguay.
- Téměř dvě třetiny půdy v ekologickém zemědělství jsou louky a pastviny (20 milionů ha). Oseté plochy (orná půda a trvalé kultury) představují 7,8 milionu ha, což je čtvrtina z ekologicky obhospodařované půdy (WILLER, 2009)

V České republice hospodařilo k 1.1. 2004 celkem 810 ekologických zemědělců – velkých firem i malých soukromníků, kteří celkem obhospodařovali 254 995 hektarů zemědělské půdy, to bylo 6 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu České republiky. Pohled na strukturu půdního fondu ekologického zemědělství ukazoval největší podíl trvalých travních porostů – 90,86 %, orná půda činila 7,70 %, trvalé kultury 0,36 % a ostatní plochy 1,08 % celkové výměry. Ze zaregistrovaných pozemků bylo 59 779 hektarů půdy v přechodném období (USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2004). Poprvé v historii České republiky je díky jednotnému trhu EU český zemědělský sektor vystaven přímé konkurenci z dalších 26 států. Podmínky pro hospodaření, včetně podpor z rozpočtu EU a z národních rozpočtů, však zdaleka nejsou srovnatelné mezi jednotlivými členskými státy a ztěžuje to rozvoj zemědělství a souvisejících oborů v ČR. Obchod se zeměmi EU tvoří drtivou většinu mezinárodní obchodní výměny ČR a společný trh EU rozhodujícím způsobem ovlivňuje národní trh v ČR (ŠÍR, 2010).

V České republice za rok 2009 rapidně narostl počet ekologických zemědělců. K 31.12.2009 hospodařilo již 2 689 ekologických zemědělců, a to na výměře téměř 400 000 ha, což představovalo podíl 9,38% z celkové výměry zemědělské půdy. Stabilně se zvyšuje výměra orné půdy, zvyšuje se výměra vinic a sadů v ekologickém zemědělství, do režimu ekologického zemědělství se dostaly první chmelnice. Počet ekofarem se tak zvýšil za rok 2009 o 50%, počet výrobců biopotravin již přesáhl 500 provozoven (ANONYMUS 6).

Růst půdy obhospodařované ekologickým způsobem, spolu s počty podniků, které jsou vedeny ekologickým způsobem hospodaření je uveden podle ANONYMU 6 v následující tabulce č.1 a Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR v letech 1999 – 2009 je znázorněn v tabulce č.2.

Tab. č.1 Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství v České republice

<i>Rok</i>	Počet podniků celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Procentický podíl ze zem. půdního fondu
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1318	312 890	7,35
2008	1 946	341 632	8,04
2009	2 689	398 407	9,38

Zdroj: MZe

Podle LEIBLA (2010) je pozitivním trendem nárůst výměry orné půdy v ekologickém zemědělství, která dosahuje již 55 000 ha. Podíl orné půdy na celkové výměře zemědělské půdy v ekologickém zemědělství se jen v průběhu roku 2010 zvýšil z 11 na 13 %. V roce 2004 přijala vláda ČR Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010, kde bylo dáno za cíl dosáhnout do roku 2010 právě 10% podílu ploch v ekologickém zemědělství. Hlavní cíl akčního plánu do roku 2010 byl splněn.

Tab. č.2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999 – 2009)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	35 178	44 906
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	281 596	329 232
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 105	4 331
Celková zemědělská plocha	110 180	165 462	215 760	232 358	252 248	256 243	231 542	256 865	289 274	319 879	378 469
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671	23 616	21 753	19 937 2)
Celková plocha	110 756	165 699	218 114 1)	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536	312 890	341 632	398 406

Zdroj: MZe

V současné době připravuje ministerstvo zemědělství (MZe) nový Akční plán rozvoje ekologického zemědělství do roku 2015, který do konce roku 2010 projedná vláda ČR a kde MZe navrhuje stanovit cíl 15 % ploch v ekologickém zemědělství do roku 2015.

Výhled rozvoje struktury zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství na roky 2010 – 2015 ukazuje následující tabulka č.3. Předpokládá se, že hlavní cíle nového akčního plánu již nebudou orientovány pouze na dosažení konkrétního podílu ekologického zemědělství (EZ), ale že půjde také o cíle v produkci českých biopotravin, rozvoj domácího trhu s biopotravinami a v oblasti celkového zkvalitnění systému EZ. Nový akční plán MZe připravuje již od začátku ve spolupráci s Ústavem zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a nevládními organizacemi.

Tab. č.3 Výhled rozvoje struktury zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství na roky 2010 – 2015

	2008	2009	2010	2011	2013	2015
Počet výrobců biopotravin	410	497	660	730	810	920
Počet ekofarem	1 802	2 689	3 800	4 200	5 200	5 800
Výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství (ha)	338 722	398 407	464 000	511 000	571 000	650 000
Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy (%)	7,97	9,38	10,9	12	13,4	15,3
Výměra orné půdy (ha)	34 990	44 906	58 000	68 000	80 000	94 500
Výměra trvalých travních porostů (ha)	278 913	329 232	381 690	418 888	467 286	532 784
Výměra trvalých kultur (sady) (ha)	2 777	3 678	5 200	5 800	6 200	6 500
Výměra trvalých kultur (vinice) (ha)	408	645	1 100	1 300	1 500	1 700
Výměra trvalých kultur (chmelnice) (ha)	0	8	10	12	14	16
Ostatní plochy (ha)	21 634	19 890	18 000	17 000	16 000	15 000

Pozn.: Jako výchozí podklad k odhadu vývoje byly použity statistické údaje EZ za roky 2009 a 2010. Roky 2011 až 2015 jsou odhadovány jednak na základě lineárního předpokladu vývoje, a také v intencích nového Akčního plánu EZ. Zdroj: Mze.

2.3. Biopotraviny v ekologickém zemědělství

V posledních letech výrazně vzrostla poptávka po produktech ekologického zemědělství, a to nejen v Evropě, ale i v dalších zemích světa. Významným rozdílem od konvenčního zemědělství je celkový pohled na problematiku životního prostředí. Ekologický způsob produkce sebou přináší také nový pohled na kvalitu rostlinných i živočišných produktů. Jakost produktů pocházejících z ekologického zemědělství má zcela jiný rozměr, je chápána komplexněji jako výsledek kvality celého zemědělského systému a má proto v tomto pojetí maximální prioritu. Zvýšená pozornost je věnována souvislostem mezi potravinami a zdravím, přičemž kvalita technologická se považuje za méně významnou (ANONYMUS 8). V Evropě i v České republice byl zaznamenán nárůst prodeje biopotravin na zemědělských trzích. Dle MZe tudy vede správná cesta při prodeji bioproduktů a biopotravin. Zemědělské trhy tedy prosperují a biopotraviny na nich také (PRO-BIO, 2010).

MOUDRÝ (2007) uvedl, že bioprodukt je surovina rostlinného nebo živočišného původu získaná v ekologickém zemědělství a určená zejména k výrobě biopotravin, na něž bylo vydáno osvědčení o původu bioproduktu. Z bioproduktů jsou vyráběny biopotraviny ,z povolených přídavných a pomocných látek a také za podmínek stanovených vyhláškou podílem surovin nepocházejících z ekologického zemědělství. Také na biopotravinu musí být vydáno osvědčení o původu.

Stávající Nařízení EU o ekologické produkci stanovuje pravidla pro pěstování plodin, chov hospodářských zvířat, zpracování potravin a krmiv pro zvířata, aby výsledné produkty mohly být označeny jako ekologické. Soulad s evropským Nařízením je požadován také pro veškeré produkty označené logem EU pro ekologické zemědělství (ANONYMUS 8).

Logo EU pro ekologické zemědělství ujistí spotřebitele o původu a kvalitách nakupovaných potravin a nápojů a jeho přítomnost na jakémkoli výrobku zaručuje soulad s Nařízením EU o ekologickém zemědělství.

Od 1. července 2010 je logo pro biovýrobky EU povinné pro všechny předem balené potraviny v Evropské unii. Je také možné použít logo dobrovolně pro předem nebalené

produkty ekologického zemědělství vyrobené v EU nebo pro produkty ekologického zemědělství dovezené z třetích zemí.

Staré a nové logo pro biovýrobky EU:

Nové logo pro biovýrobky je druhým certifikačním symbolem pro produkty ekologického zemědělství v EU. První symbol se začal používat na konci 90. let 20. století a byl založen na dobrovolné bázi. Od 1. července 2010 se ještě může vyskytnout na některých produktech, než zmizí z dodavatelského řetězce (ANONYMUS 8).

2.4. Dotace v ekologickém zemědělství

Dotace mají strategickou roli v politickém soupeření; a to jak po stránce stanovování rámcových podmínek zemědělské činnosti a její konkurenceschopnosti, tak vztahu k odvětví a zásobování produkty. V případě jejich výpadků, může dojít k nedostatku potravin a postupně k růstu cen potravin. Oba tyto vývoje zásadním způsobem ovlivňují společenské klima a jsou schopny přivodit značné politické turbulence v postižených regionech. Z tohoto pohledu je tedy politicky přijatelnější nadprodukce, jejíž část domácí hospodářství nedokáže smysluplně využít, ale snáze se s ní vyrovná, nežli s nedostatkem (KOUŘILOVÁ et al. 2009).

Podle MOUDRÉHO et al. (2007) je státní podpora ekologickým zemědělcům od roku 1998 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Finanční podpora je ekologickým zemědělcům v ČR poskytována po celou dobu jejich ekologického hospodaření, není omezena pouze například na období přechodu farmy na ekologické zemědělství, tzv. období konverze. Dotační program pro ekologické zemědělství je jedním z Agro-enviromentálních opatření a navázal tak na dotační politiku Mze v období před vstupem ČR do EU.

Vstupem do EU získala ČR možnost čerpat každoročně významné objemy finančních prostředků na podpory poskytované do zemědělství. Výši finančních prostředků na

ekologické zemědělství v letech 2004-2010 znázorňuje tabulka č.4. S ohledem na postupný náběh přímých plateb bude objem těchto prostředků až do roku 2013 narůstat, ale další vývoj bude záviset na výsledcích jednání o reformě rozpočtu EU a reformě společné zemědělské politiky EU (ŠÍR, 2010).

Tab. č. 4: Výše dotace na ekologické zemědělství v letech 2004-2010

Kultura	2004-2006 (HRDP) (Kč/ha/rok)	2007-2013 (PRV) (EUR/Kč/ ha/rok) Přepočítávací kurs na Kč pro rok 2010: 26,285
Orná půda	3 520	155/ 4 074
Trvalé travní porosty	1 100	71 (89)*/ 1866 (2 339)
Zelenina a spec. byliny na orné půdě	11 050	564/ 14 824
Trvalé kultury (sady, vinice)	12 235	849/ 22 382
Trvalé kultury (extenzivní sady)	12 235	510/ 13 405

*nižší sazba je určena pro ekozemědělce se souběžnou konvenční produkcí, vyšší sazba je pro 100% ekozemědělce
Zdroj: MZe

2.5. Legislativa v ekologickém zemědělství

Pravidla v oblasti ekologického zemědělství jsou dána především evropskou legislativou ekologického zemědělství. Do 31.12.2008 platilo nařízení Rady (EHS) 2092/91 o ekologickém zemědělství. Dnem 1.1.2009 bylo toto nařízení zrušeno a platí zcela nová evropská legislativa ekologického zemědělství. Konkrétně jde o nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (EHS) 2092/91 a prováděcí nařízení Komise (ES) 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) 834/2007. Soubor nové legislativy doplňuje nařízení Komise (ES) 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz biopotravin ze třetích zemí a nařízení Komise 710/2009, kterým se upravují podmínky v oblasti ekoakvakultury.

Dále platí národní legislativa, zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, který upravuje především proces registrace pro ekologické zemědělství, kontrolní systém a systém sankcí za porušení pravidel ekologického zemědělství (ANONYMUS 6).

3. MATERIÁL A METODIKA

3.1. Charakteristika podniků

3.1.1. Konvenčně hospodařící farma

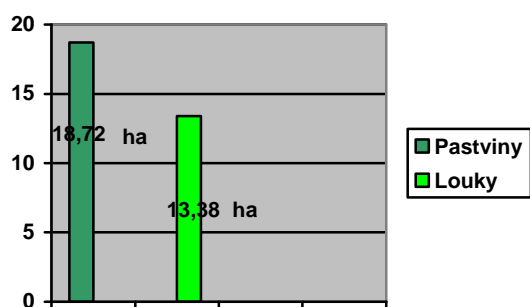
Farma hospodařící konvenčním způsobem se nachází v obci Štipton u Nových Hradů. Štipton je malá vesnice, část města Nové Hradky v okrese České Budějovice. Obec je situována ve výšce 477 m n.m.. Průměrné roční teploty byly 8,4°C pro rok 2009 a 7,2°C pro rok 2010. Průměrné roční srážky byly 809,5mm na m² pro rok 2009 a 737,6mm na m² pro rok 2010. Nachází se asi 1,5 km na severovýchod od Nových Hradů. Prochází zde silnice II/154. Je zde evidováno 46 adres. Trvale zde žije 24 obyvatel. V současné době zde není mnoho stálých obyvatel a zdejší usedlosti a domy jsou využívány převážně k rekreačním účelům. Katastrální území Štiptoně má rozlohu 5,83 km² (ANONYMUS 1).

Farma byla založena roku 1993 samostatně hospodařícím rolníkem. Majitel farmy začínal hospodařit se 7ks skotu chovanými v systému bez tržní produkce mléka a malým stádem ovcí, čítající 10ks ovcí masných i mléčných plemen. Obhospodařoval 7,5 ha luk, pastvin a 1ha orné půdy. Většina prací na hospodářství se prováděla ručně nebo za použití staré techniky a to za pomoci rodinných příslušníků majitele.

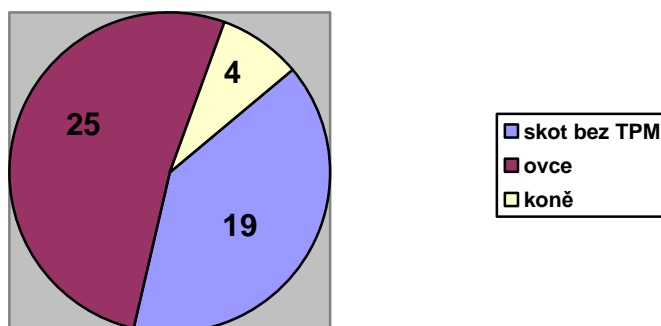
Na začátku devadesátých let následoval nástup dotačních titulů pro zemědělsky hospodařící podnikatele. Majitel této možnosti způsobu financování využil a přihlásil se dle platných pokynů do příslušných dotačních titulů. Po splnění podmínek pro poskytnutí dotačních titulů a čerpání finančních prostředků, majitel zmodernizoval mechanizační techniku, stroje a postupně hospodářství rozšiřoval a modernizoval.

V současné době tj. ke dni 1.10.2010 hospodářství obhospodařuje 32,10 ha luk a pastvin (ANONYMUS 2) (viz graf č.1). Z hospodářských zvířat má skot bez TPM, stádo ovcí masného plemene (suffolk x charolais) a koně k rekreačnímu využití (viz. graf č. 2).

Graf č.1 Travní porosty – Plochy pastvin a luk na konvenční farmě

Graf č.2 Druhy a počty hospodářských zvířat na konvenční farmě (ks)

Farma je v soukromém vlastnictví majitele. Patří mezi malé podniky. Majitel je fyzická osoba a vedení hospodářství provozuje jako Osoba samostatně výdělečně činná jako hlavní činnost. Majitel nemá v současné době žádné zaměstnance, pomáhají rodinní příslušníci. Je přihlášen k živnostenskému úřadu v Trhových Svinech. Vede dle zákona o účetnictví „Daňovou evidenci“ a je plátcem daně z přidané hodnoty, které je odváděno čtvrtletně.

Využívané dotační tituly na sledované farmě

- a) přímá platba – jednotná platba na plochu SAPS
- b) Méně příznivá oblast LFA
 - Top-Up – platba na zemědělskou půdu
 - platba na přežvýkavce
 - platba na ovce a kozy
- c) Agroenvironmentální opatření - podtitul B – ošetřování travních porostů

Zobrazení farmy hospodařící konvenčním způsobem

Zdroj: ANONYMUS 3

3. 1.2. Ekologicky hospodařící farma

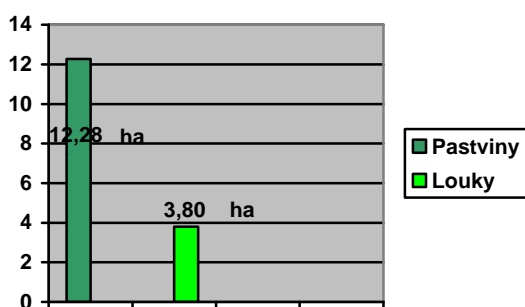
Byňov je vesnice, která patří do části města Nových Hradů v okrese České Budějovice. Nachází se asi 3,5 km na severovýchod od Nových Hradů. Vesnice je situována ve výšce 472 m n.m.. Průměrné roční teploty byly 8,4°C pro rok 2009 a 7,2°C pro rok 2010. Průměrné roční srážky byly 809,5mm na m² pro rok 2009 a 737,6mm na m² pro rok 2010. Prochází zde silnice II/154. Je zde evidováno 109 adres. Trvale zde žije 304 obyvatel. Byňov je také název katastrálního území o rozloze 20,21 km²(ANONYMUS 1).

Farma byla založena roku 1999 samostatně hospodařícím rolníkem a byla vedena konvenčním způsobem hospodaření. Majitel vlastnil 5ks ovcí včetně plemenného berana. Obhospodařoval 12ha luk a pastvin. Většina prací se prováděla ručně, popřípadě starou technikou a stroji. Při sezónních pracích pomáhali rodinní příslušníci majitele.

Od začátku devadesátých let se začaly poskytovat v České republice dotační tituly pro zemědělsky hospodařící podnikatele. Majitel této možnosti způsobu financování využil a přihlásil se dle platných pokynů do příslušných dotačních titulů. Po splnění podmínek pro poskytnutí dotačních titulů a čerpání finančních prostředků, majitel zmodernizoval mechanizační techniku a stroje.

V prosinci roku 2008 se rozhodl vstoupit do ekologického zemědělství. Nyní se jeho farma nachází v přechodném období. Jako kontrolní organizaci si majitel zvolil kontrolní organizaci Biokont CZ. V současné době tj. ke dni 1.10.2010 hospodářství obhospodařuje 16,08 ha luk a pastvin (ANONYMUS 2), (viz graf č.3). Stádo tvoří 73ks ovcí masného plemene suffolk.

Graf č.3 Travní porosty – Plochy pastvin a luk na ekologické farmě

Farma je v soukromém vlastnictví majitele. Patří mezi malé podniky. Majitel je fyzická osoba a vedení hospodářství provozuje jako Osoba samostatně výdělečně činná jako hlavní činnost. Majitel nemá v současné době žádné zaměstnance, pomáhají rodinní příslušníci. Je přihlášen k živnostenskému úřadu v Trhových Svinech. Vede dle zákona o účetnictví „Daňovou evidenci“ a je plátcem daně z přidané hodnoty, které je odváděno čtvrtletně.

Využívané dotační tituly na sledované farmě

- a) Přímá platba – jednotná platba na plochu SAPS
- b) Méně příznivá oblast LFA
 - Top-Up – platba na zemědělskou půdu
 - platba na přežvýkavce
 - platba na ovce a kozy
- c) Agroenvironmentální opatření – podtitul A1 – ekologické zemědělství
 - podtitul B – ošetřování travních porostů

Zobrazení farmy hospodařící ekologickým způsobem

Zdroj: ANONYMUS 3

3.2 Metodika

Hlavním cílem práce bylo hodnocení podmínek mezi konvenčně a ekologicky hospodařícím zemědělcem v méně příznivé oblasti v jižních Čechách. Farma hospodařící ekologickým způsobem je vzdálena od konvenční farmy přibližně 1,5km. Tento cíl byl plněn prostřednictvím dílčích kapitol, které udávají strukturu celé práce.

První částí byl popis podniků a to jak konvenčního tak ekologického viz.3.1. Charakteristika podniků. Materiály byly získány jednak z internetového portálu a jednak jsou to informace přímo od majitelů farem. Majitelé byli velmi vstřícní a podali pro tuto práci informace, které se týkaly i jejich minulosti, jako založení farmy a počty hospodářských zvířat až po současný stav hospodářství včetně struktury hospodářských zvířat a velikosti pastvin i luk.

V podkapitolách následujících jsou uvedeny definice základních druhů hospodaření tj. konvenčního a ekologického. Další podkapitola je zaměřena na hospodaření s půdou z hlediska hnojení a postřiků. Materiál byl čerpán z uvedených zákonů, vyhlášek a nařízení vlády. Třetí navazující kapitola je zaměřena na hospodářská zvířata, a to na plemenitbu, péče o ně a welfare. Základní definice byly čerpány z literárních zdrojů, ze zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), a zákona č. 242/2000Sb. o ekologickém zemědělství. Čtvrtá podkapitola se týká definic základních pojmů jako je biopotravina v ekologickém zemědělství a potravina v konvenčně hospodařící farmě. Materiály na tuto podkapitolu byly vybrány z literárních zdrojů. Materiály týkající se konkrétní produkce potravin a biopotravin na sledovaných farmách byly poskytnuty prostřednictvím majitelů farem. Obě farmy z důvodu nízké poptávky v této oblasti po živém skopovém mase prodávají jehně o živé hmotnosti 30kg za cenu 1500,-Kč.

Pátá a šestá podkapitola je zaměřena na dotační tituly, které čerpal ekologicky i konvenčně hospodařící zemědělec. U ekologicky i konvenčně hospodařící farmy nebyly poskytnuty konkrétní údaje o dotačních titulech. Byly zde vyjmenované dotační tituly, které byly získány za podpory obou zemědělců a to za poskytnutí Jednotné žádosti, kde jsou všechny tituly uvedeny. Je zde základní vymezení některých důležitých informací a důležitých odkazů, ve kterých lze zjistit, jaké podmínky, povinnosti, kontroly a sankce existují a za co, v jaké výši a jaké organizace je udělují. Zde je patrné, že pro ekologicky hospodařícího zemědělce je více pravidel pro zásady v hospodaření, což má za následek

vyšší počet kontrol oproti konvenčnímu zemědělci. Na ekologicky hospodařící farmě byly za sledované období provedeny tři kontroly, a na konvenční farmě pouze jedna. Zde byl brán velký zřetel na práci s literaturou a dalšími dostupnými zdroji, jako jsou zákony, vyhlášky ministerstev a nařízení vlády.

V závěru (kapitola 5) je pak shrnutí základních poznatků ohledně hospodaření na ekologické a konvenční farmě, spolu s uvedením příkladů posuzujících současný stav ekologického vůči konvenčnímu zemědělství na sledovaných farmách. Zjištěná data a výsledky byly zpracovány do textu. Pro posouzení ekonomických výsledků, týkajících se prodeje ovcí, byly získány údaje od majitelů ekologické i konvenční farmy.

4. VÝSLEDKY

4.1. Konvenční x ekologické zemědělství

Konvenční zemědělství je označováno také jako průmyslové zemědělství. Tento způsob patří a bude patřit k nejrozšířenějšímu druhu hospodaření. Snaží se využívat a realizovat nejnovější poznatky vědy. Konvenční zemědělství se zaměřuje na zisk čili získání co nejvyšších výnosů z půdy, ale i maximalizaci užitkovosti u hospodářských zvířat. V konvenčním zemědělství se k hospodaření používá všech dostupných (povolených) chemických prostředků a někdy bohužel bez uvážení možných následků jejich užití. Díky tomuto nešetrnému způsobu používání chemických látek se stává v delším časovém období škodlivý pro životní prostředí.

Ekologické zemědělství definuje zákon č.242/2000Sb.: „Ekologický zemědělstvím se rozumí zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat“.

4.2. Půda – hnojení a postřiky na konvenční a ekologické farmě

V konvenčním zemědělství se na velkých plochách monokulturně pěstují stále stejné plodiny jen s malými obměnami. To vede k vyčerpání živin z půdy, pak se musí umělá hnojiva používat stále ve větších dávkách. Monokulturně pěstované rostliny jsou i náchylnější k výskytu chorob a škůdců, takže se musí používat velké množství pesticidů. V České republice je povoleno používat více než 300 chemických pesticidů, jejichž zbytky se nacházejí v běžných potravinách. Mnoho pesticidů, herbicidů, fungicidů a insekticidů jsou karcinogenní látky. Odhaduje se, že pesticidy je kontaminována jak povrchová, tak podzemní voda. Většina zdrojů pitné vody v zemědělských oblastech je znečištěna dusíkatými hnojivy a těžkými kovy (ANONYMUS 9).

Zemědělci, kteří hospodaří ekologickým způsobem nesmí používat žádné chemické postřiky ani různé agrochemikálie a to jak proti plevelům nebo škůdcům. Vůči plevelům, chorobám a škůdcům se musí bránit jinou cestou a to např. vhodným složením osevního postupu. Jestliže z nějakého důvodu nestačí správně zvolené osevní postupy měly by jako první metodu k odstranění škůdců, plevelů popř. chorobám použít mechanické anebo biologické ochranné prostředky.

Farma hospodařící ekologickým způsobem vlastní 16,08ha luk a pastvin. Nevlastní ani nemá v pronájmu ornou půdu. V letech 2009-2010 nekupoval a tudíž ani nepoužíval žádné postřiky. Na louky i pastviny se používají statková hnojiva, která se produkují na farmě. Majitel dodržuje nejvyšší povolené množství dusíku v kg na 1ha zemědělské půdy. Evidenci o množství dusíku v kilogramech v půdě na loukách i pastvinách vede majitel ve složce „Evidence hnojení“ spolu s „Pastevním deníkem“, které v případě kontroly předkládá. Na louky ani na pastviny majitel nepřidává žádná minerální hnojiva.

Farma hospodařící konvenčním způsobem obhospodařuje 32,10ha luk a pastvin. V roce 2009 majitel obhospodařoval pole o velikosti 1 ha, na kterém se pěstovaly brambory pro konzumní i krmné účely. Pole bylo hnojeno jen statkovými hnojivy a nebyly zde použité žádné chemické postřiky. Dále obhospodařoval 8 ha, na kterých se

pěstovalo obilí triticale, které sloužilo jako krmivo ve formě šrotu a sláma jako stelivo pro hospodářská zvířata. V roce 2010 se majitel rozhodl pro vrácení pronajaté orné půdy pronajímateli a tudíž nevlastní žádnou ornou půdu. Majitel nepřekračuje dovolenou dávku dusíku na kilogram zemědělské půdy (u luk i pastvin). Vede záznamy o množství dusíku v kilogramech v půdě na každém půdním bloku, na kterém se pasou hospodářská zvířata. Minerální hnojiva nepoužívá, v případě potřeby se přihnojuje organickým statkovým hnojivem (hnojem vyprodukovaným od hospodářských zvířat chovaných na farmě).

Oba zemědělci zajišťují, aby byl travní porost 1x ročně spasen nebo 2x ročně posečen v závazných termínech do 31.7. a do 31.10.

4.3. Hospodářská zvířata – plemenitba, péče a welfare na konvenční a ekologické farmě

Plemenitbu, šlechtění a evidenci hospodářských zvířat upravuje zákon č.154/2000Sb., Tento zákon upravuje šlechtění a plemenitbu skotu, koní, prasat, ovcí, koz, drůbeže, běžců, plemenných ryb a včel. Účelem tohoto zákona je stanovit pravidla a podmínky pro šlechtění a plemenitbu vyjmenovaných hospodářských zvířat chovaných na území České republiky tak, aby bylo zabezpečeno používání metod šlechtění a reprodukce, které jsou v souladu s mezinárodními standardy a závazky a zárukou objektivního zjišťování a hodnocení pro potřeby chovatelů. Dozorčí činnost provádí Česká plemenářská inspekce, která kontroluje jak chovatelé dodržují povinnosti uvedené v zákoně a zjišťují příčiny nedostatků a osoby za ně odpovědné a ukládá opatření k odstranění těchto příčin. Na základě těchto zjištění ukládá sankce, které jsou uvedené v §26 a §27 zákona č.154/2000Sb.

Chov hospodářských zvířat v ekologickém zemědělství se řídí dle zákona č. 154/2000 Sb., O šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) a rovněž dle zákona č.242/2000Sb., O ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. § 14 uvádí, že tímto zákonem

nejsou dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů¹⁶⁾, která stanoví zejména podmínky péče o zdraví, podmínky péče o pohodu a ochranu hospodářských zvířat, podmínky šlechtění, plemenitby a evidence hospodářských zvířat, prostorové nároky na vybavení a zabezpečení zvířat a postupy při chovu hospodářských zvířat.

Je nezbytné zdůraznit, že ekologičtí zemědělci nemusí dodržovat pouze tento zákon a nařízení, ale že musí dodržovat další obecně platné předpisy týkající se např. evidence zvířat, krmení, welfare zvířat atd.

Konvenčně hospodařící farma provádí plemenitbu podle zákona č.154/2000Sb., a dalších platných předpisů. U stáda ovcí plemene suffolk x charolais se provádí přirozená plemenitba a to prostřednictvím plemenného berana plemene Suffolk, který je součástí stáda. U skotu bez TPM se provádí inseminace, kterou provádí veterinární pracovník podle platných předpisů. U koní se provádí přirozená plemenitba a to tak, že se klisna dopraví do vybrané připouštěcí stanice k plemennému hřebci.

Stádo ovcí je v měsících prosinec až duben ustájeno v přístřešku, který je zevnitř zateplen s možností výběhu. Dále jsou v přístřešku umístěny kádě s vodou a držáky s minerálními lizy. Stádo majitel na zimní měsíce zavírá i z dalších důvodů, a to jsou zejména porody a technika krmení (např. krmení senem, šrotem) a dále kvůli veterinárnímu ošetřování a péči o ně (ovce jsou na jaře očkovány, stříhány a upravují se jim paznehty). Porody jsou situovány převážně v měsících leden a únor. Majitel pečlivě sleduje zdravotní stav bahnic a v případě nutnosti pomáhá bahnici s porodem, zároveň poté sleduje zdravotní stav narozených jehňat. Narozená jehňata poté označí ušními známkami a zaregistruje ho pomocí Hlášenky o narození v Ústřední evidenci.

Stádo krav a jalovic se také s příchodem prvního sněhu zavírá do stájí a to ze stejných důvodů jako je tomu u ovcí. Majitel nechává skot připouštět inseminačně a jeho snahou je stimulovat dobu porodů na zimní měsíce, kdy je stádo ve stáji. Jalovicím

¹⁶⁾ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon) Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nález Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 30/1998 Sb. a zákona č. 77/2004 Sb.

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 282/2003 Sb. a zákona č. 309/2002 Sb.

ale v některých případech i kravám je s porody pomáháno, aby se jim porod usnadnil a poté bylo řádně postaráno o krávu i narozené tele. Poté je tele rovněž označeno ušními známky a zaregistrováno. Majitel uvedl, že tak v 5-10% se rodí telata, která nechtějí přijímat mléko přirozeným způsobem sáním od matky, a majitel je nucen pro jejich záchranu dojit otelenou krávu a tele krmit mlezivem pomocí umělohmotné lahve a to do doby, než je tele samo schopno sát od své matky. Dle majitele by takováto telata v případě narození venku neměla velkou šanci na přežití. Z tohoto důvodu jsou krávy inseminovány tak, aby byly do začátku pastevního období březí.

Koně jsou na konvenčně hospodařící farmě přes den ve výběhu a na pastvinách, na noc jsou zavíráni jednotlivě do boxů vybavenými napáječkou na vodu a žlabem pro granulovaná krmiva a oves. Seno se krmí ad libitum. Vakcinace proti chřipce a tetanu je prováděna každoročně v měsíci březnu. Odčervování se provádí 3x ročně pomocí odčervovacích past, které jsou dodávány ošetřujícím veterinářem. Úprava kopyt je prováděna každých 10 týdnů sjednaným kovářem. V roce 2009 se narodilo hříbě (klisnička) plemene Shagya arab a byla prodána v roce 2010, ale ponechána na farmě. V roce 2010 se klisna zúčastnila Národní přehlídky Shagya araba v Písku, kde získala 2.místo ve své kategorii. Majitel klisny je s péčí o klisnu na farmě spokojen a rozhodl se ji zde ponechat i nadále. V současné době je klisna připravována na Národní přehlídku Shagya araba konanou v roce 2011.

Ekologicky hospodařící farma provádí plemenitbu dle zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 282/2003 Sb. a zákona č. 309/2002 Sb., a rovněž se řídí zákonem č.242/2000Sb., O ekologickém zemědělství. Ve stádě ovčí je neustále přítomen plemenný beran plemene suffolk, který zajišťuje přirozenou plemenitbu. Ovce jsou v měsících září až říjen zaháněny do přístřešku (stáje) s možností výběhu. Ve stáji jsou pro ovce dostupné minerální lizy, voda a dostatek sena a senáže. Ovce jsou krmeny ad libitum. Majitel se rozhodl stříhat vlnu v měsících září a říjen a to z důvodu zajistitelnosti snadnějšího sání po narození. Očkování a úpravy paznehtů se provádějí v jarních měsících před vyhnáním na pastviny. Majitel rovněž pomáhá bahnicím při porodech a poté sleduje u

nich a jehňat zdravotní stav. Jehňata jsou rovněž označena ušními známkami a nahlášena v Ústřední evidenci.

Majitel požádal Ministerstvo zemědělství ČR o udělení výjimky na kupírování ocásků u bahnic v základním stádě. Jako důvod uvedl, že často pomáhá bahnicím s porody a s bahnicemi bez ocásků je lepší manipulace. Výjimka byla schválena a udělena na dobu 5let.

Pro ekologické zemědělství a tedy i pro popisovanou farmu hospodařící ekologickým způsobem jsou povinné zákony, vyhlášky, nařízení a směrnice, které platí i pro konvenční způsob hospodaření s tím, že ekologicky hospodařící farma se musí ještě řídit dalšími upřesňujícími zákony, vyhláškami, nařízeními a směrnicemi pro dobrou péči, pohodu (welfare), chov a zdraví hospodářských zvířat. Obě posuzované farmy tyto předpisy dodržují, mají zpracované pohotovostní a havarijní plány, a na jejich činnost dohlíží a kontroluje je místně příslušná Krajská veterinární správa. Státní veterinární správa ČR je orgánem státní správy v rezortu zemědělství a je zřízena podle zákona č. 166/1999 Sb. Ochrana zvířat je v současnosti více či méně podrobně zakotvena v řadě právních předpisů. Tento soubor právních předpisů je tak rozsáhlý, že je účelné jej členit na dvě oblasti. Je tedy možné, a v oblasti ochrany zvířat je všeobecně přijímáno, rozdělení na tzv. přímou a nepřímou ochranu zvířat proti týrání. Přehled právních předpisů je přiložen v příloze výše uvedeného zákona (Informační bulletin Státní veterinární správy ČR).

Zásady welfare

Slovo welfare pochází z angličtiny a do češtiny jej můžeme přeložit slovy životní pohoda hospodářských zvířat. Mezi pět základních zásad welfare patří (ŠARAPATKA, URBAN et al. 2003) :

- Svoboda od hladu a žízně – nerušeným přístupem k čerstvé vodě a krmivu zaručujícím plné zdraví a tělesnou zdatnost
- Svoboda od nepohodlí – poskytnutím odpovídajícího prostředí včetně úkrytu a pohodlného místa k odpočinku
- Svoboda od bolesti, zranění a onemocnění – prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením

- Svoboda od strachu a stresu – zajištěním takového prostředí a zacházení, při kterém bude vyloučeno psychické strádání
- Svoboda projevit přirozené chování – poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat téhož druhu

4.4. Potraviny a biopotraviny na konvenční a ekologické farmě

Potravina je výrobek nebo látka určená pro výživu lidí a konzumovaná ústy v nezměněném nebo upraveném stavu. Potraviny mohou být rostlinného, živočišného nebo jiného původu. Kvalita potravin může být vylepšována pomocí přídatných látek (barviva, konzervanty, emulgátory aj.). Mohou být také obohacovány potravními doplňky (vitaminy, minerály aj.)(ANONYMUS 1).

Na farmě hospodařící konvenčním způsobem se jako krmivo produkuje zelená píce, sušená píce a obilí s vedlejší produkcí slámy pro skot a ovce a koně. V roce 2009 se na sledované farmě pěstovaly také brambory, ale vzhledem k vysokým nákladům (spotřeba nafty při orbě, hnojení, sázení, oborávání atd.) se majitel rozhodl ukončit tuto produkci a brambory pro konzumní účely nakupuje od jiného zemědělského podniku. Dále farma produkuje mláďata hospodářských zvířat (telata, jehňata) určena na prodej.

Biopotravina je potravina vyrobená z bioproduktů (suroviny rostlinného nebo živočišného původu s osvědčením o původu), povolených přídatných a pomocných látek a také vyhláškou povoleného podílu surovin nepocházejících z ekologického zemědělství a to za podmínek stanovených vyhláškou. Také na biopotravinu musí být vydáno osvědčení o původu, viz.kapitola 2.3. Biopotraviny v ekologickém zemědělství.

Na farmě hospodařící ekologickým způsobem se produkují krmiva ve formě zelené píce, sušené píce a senáže pro ovce. Dále farma produkuje mláďata ovcí (jehňata) určena na prodej. Na biopotraviny a bioprodukty vydává osvědčení o kontrole společnost Biokont CZ, s.r.o., která je jejich kontrolním orgánem a u které je tato farma zaregistrovaná. Majitel se rozhodl označovat své produkty „bio“ tzn. biojehně, bioseno a biosenáž. Vzhledem k tomu, že majitel nevlastní ani nemá v nájmu ornou půdu, nakupuje obilí a potřebné množství slámy pro hospodaření od ekologicky hospodařících zemědělců.

Pro porovnání uvádíme příklad prodeje jehňat na konvenční a ekologické farmě. Náklady na jedno jehně jsou vzhledem k téměř totožným podmínkám odchovu stejné. O jehňata se stará jeden ošetřovatel (majitel) a jsou chována v pastevním odchovu tj. od jejich narození na jaře až do podzimu jsou s matkou na pastvinách, kde mají v obou případech přístřešek s podestýlkou.

Jehně od narození do dosažení požadované hmotnosti, určené pro prodej konečnému spotřebiteli, je oceněno majitelem konvenční farmy a prodáno za 1500,-Kč/30 kg živé hmotnosti jehněte. V současné době i majitel ekologicky hospodařící farmy prodá své biojehně za cenu jako konvenčně hospodařící zemědělec.

4. 5. Dotační tituly – využívané na konvenční a ekologické farmě

Na farmě hospodařící ekologickým způsobem jsou stejné dotační tituly, s výjimkou u konvenčního, které nemá podtitul pro ekologické zemědělství. Dotační tituly jsou následující:

- a)Přímá platba – jednotná platba na plochu SAPS
- b)Méně příznivá oblast LFA
 - Top-Up – platba na zemědělskou půdu
 - platba na přežvýkavce
 - platba na ovce a kozy
- c) Agroenvironmentální opatření – podtitul A1 – ekologické zemědělství
 - podtitul B – ošetřování travních porostů

Proto, aby mohl žádat jak konvenčně hospodařící tak ekologicky hospodařící zemědělec o výše uvedené dotační tituly, musí podat na Mze ČR (místně příslušné agentuře) tzv. Jednotnou žádost. U této žádosti jsou velmi důležitá tři data a to jsou :

- a) do 31.8. musí být dokončena obnova travního porostu
- b) do 15.9. musí být dodána Deklarace chovu koní a kopie registru koní v hospodářství
- c) do 30.9. je nutné dodat Nápočet VDJ a sestavu zvířat splňující podmínky pro Top-Up- platba na chov krav bez tržní produkce mléka a platba na chov ovcí a koz.

Přepočty jednotlivých druhů hospodářských zvířat, spolu s minimální výměrou pro získání dotačních titulů jsou uvedeny v příloze č.1.

Konvenčně i ekologicky hospodařící zemědělec mají společné podmínky pro podání Jednotné žádosti, a to je „Podmínka deklarace veškeré zemědělské půdy“ a „Podmínka označená jako Podmíněnost plateb (Cross Compliance)“. Obě tyto podmínky jsou specifikovány a jejich nutné náležitosti jsou uvedeny v Metodice k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů, vydáno pro rok 2010. Tato vyhláška byla vydána pro snazší orientaci mezi jednotlivými výše uvedenými dotačními tituly a to jak pro konvenčně či ekologicky hospodařící zemědělce. Jsou zde uvedeny úkony nutné pro splnění podmínek k získání jednotlivých dotačních titulů, výpočty výší dotací, termíny a to od data požádání až po kontrolní systém a následnými sankcemi.

Platbu žadatel obdrží v českých korunách, a to podle kurzu uveřejněného v 1.vydání Úředního věstníku EU kalendářního roku, za který se platba poskytuje – pro žádosti podané v roce 2010 je směnný kurz stanoven na **26,285 CZK/EUR** (Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb.,).

U obou sledovaných farem nebyly poskytnuty konkrétní údaje o dotačních titulech. Pro porovnání uvádíme příklad se zjištěnými daty pro obě sledované farmy. Na zvířata dostanou oba zemědělci stejné peníze. Na půdu dostane zemědělec hospodařící v systému ekologického zemědělství navíc opravdu jen dotaci na ekologii, která činí v případě ekologa hospodařícího ze 100% v systému ekologického zemědělství na

travních porostech 89 EUR/ha. Sazby dotací se v jednotlivých letech liší v závislosti na kurzu eura - to se týká LFA (záleží také na druhu LA - OA, OB, HA atd.) a AEO. Sazby SAPS a Top-Up jsou zase každý rok vyhlášovány až na podzim a velmi se rok od roku liší. Pokud bychom vzali rok 2010, tak dotace SAPS + Top-U na zemědělskou půdu činila 4060,80Kč + 514,18Kč, tedy 4574,98Kč pro oba. AEO pastvina 112EUR vynásobeno 26,285Kč (kurz eura pro loňský rok), tedy 2943,92Kč. V LFA-HA to bylo 157x26,285Kč-4126,745Kč.

Oba dostali 4574,98 + 2943,92 + 4126,745 = 11645,645 Kč/ha. Ekolog navíc 89 x 26,285 - 2339,365Kč.

Závěr:

Konvenční-11645,645Kč/ha

Ekolog -13985,01Kč/ha

4. 6. Kontrola Cross Compliance –kontroly na konvenční i ekologické farmě

Plný systém kontrol podmíněnosti, zavedený v roce 2009, vychází z evropských nařízení především nařízení Rady (ES) 73/2009, v platném znění a nařízení komise (ES) 1122/2009, v platném znění a odráží požadavky veřejnosti na hospodaření zemědělců ve vztahu k životnímu prostředí, klade důraz na odpovědný přístup ke kvalitě a bezpečnosti potravin a na zajištění dobré pohody zvířat (Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb.,).

Plnění kontrol podmíněnosti je jednou ze základních podmínek pro vyplácení dotací v plné výši pro všechny dotační tituly sdružené na Jednotné žádosti.

V roce 2010 budou kontroly podmíněnosti prováděny pěti kontrolními orgány dle Metodiky k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb.,:

- a) Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) kontroluje dodržování 10 standardů Dobrého zemědělského a enviromnetálního stavu (GAEC) příloha č.2.

- b) Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) kontroluje povinné požadavky na hospodaření v oblasti životního prostředí (SMR1,2 a 5).
- c) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZUZ) kontroluje povinné požadavky na hospodaření v oblasti životního prostředí (SMR 3,4 a 5a).
- d) České plemenářská inspekce (ČPI) kontroluje povinné požadavky na hospodaření v oblasti veřejného zdraví, zdraví zvířat a rostlin (SMR 6,7,8).
- e) Státní rostlinolékařská zpráva (SRS) kontroluje povinné požadavky na hospodaření v oblasti veřejného zdraví, zdraví zvířat a rostlin (SMR8a).

Přehled SMR přiložen v příloze č.3.

Všechny tyto kontrolní organizace využívají informační systém spravovaný MZe. Zprávu o provedené kontrole podmíněnosti předají kontrolní organizace k celkovému vyhodnocení na SZIF, který jako platební agentura provede vyhodnocení a uplatní případné snížení dotace pro jednotlivé platby (Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb.).

Celá problematika uvedeného systému Cross compliance je podrobně popsána v Průvodci zemědělce Kontrolou podmíněnosti platný pro rok 2010, vydané MZe. Je zde uveden aktuální přehled požadavků a standardů, způsoby a průběh kontrol, a také např. práva a povinnosti kontrolovaného subjektu a kontrolních pracovníků, plnění těchto povinností je základní podmínkou čerpání některých finančních podpor.

V roce 2010 byla na konvenčně vedené farmě provedena jen jedna kontrola a tu provedla Krajská veterinární správa pro Jihočeský kraj, dne 19.listopadu 2010. Kontrola se týkala Kontroly biologické bezpečnosti dle zákona č.246/1992Sb., na ochranu zvířat proti týrání a zákona č.166/1999Sb., o veterinární péči. Výsledek kontroly zněl: nebyly shledány žádné závady.

Na farmě vedené ekologickým způsobem byly provedeny následující kontroly. V prosinci roku 2008 proběhla vstupní kontrola s výsledkem drobných závad, které byly majitelem již v průběhu kontroly na místě odstraněny. V roce 2009 byla kontrola řádná

(21.října) s výsledkem bez neshod. Další řádná kontrola proběhla v roce 2010 (22.zář) se zjištěným výsledkem drobných nedostatků, které byly během kontroly odstraněny. Všechny kontroly vstupní i řádné byly od kontrolní organizace Biokont CZ a byly ohlášené. Organizace kontrolovala chod farmy a vedení její administrativy podle požadavků, které jsou uvedeny v příloze č.4 – Jak se připravit na řádnou kontrolu.

5. SOUHRN A ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zhodnocení podmínek mezi konvenčním a ekologickým systémem hospodaření na dvou zemědělských farmách hospodařících v méně příznivých podmínkách České republiky. Farmy se nachází v jižních Čechách od sebe vzdáleny přibližně 1,5km. Vzhledem ke krátké vzdálenosti mají obě farmy shodné klimatické podmínky pro hospodaření (průměrná roční teplota 8,4°C pro rok 2009 a 7,2°C pro rok 2010; průměrné roční srážky 809,5mm na m² pro rok 2009 a 737,6mm na m² pro rok 2010).

Farma hospodařící konvenčním způsobem na rozloze 32,10 ha luk a pastvin se nachází v obci Štiptůň u Nových Hradů ve výšce 477 m n.m. Z hospodářských zvířat se na farmě chová skot bez tržní produkce mléka (19 ks), stádo ovcí masného plemene suffolk x charolais (25 ks) a koně (4 ks) k rekreačnímu využití. Farma hospodařící ekologickým způsobem na rozloze 16,08 ha luk a pastvin se nachází v obci Byňov u Nových Hradů ve výšce 472 m n.m. Na farmě je chováno stádo ovcí masného plemene suffolk (73ks). Obě sledované farmy jsou v soukromém vlastnictví. Majitelé jsou fyzické osoby a vedení hospodářství provozují jako Osoby samostatně výdělečně činné jako hlavní činnost. Sledování proběhlo v letech 2009 a 2010.

V práci byly podchyceny managementy v ekologickém a konvenčním vedení farem se zaměřením na rozdíly mezi oběma způsoby hospodaření zejména v oblasti chovu hospodářských zvířat (welfare) a v oblasti ošetřování a zpracování půdy. Při zpracování práce byl kladen velký důraz na práci s literaturou a dalšími dostupnými zdroji (zákony, vyhlášky ministerstev a různá nařízení vlády).

Byly zjišťovány rozdíly mezi ekologickým a konvenčním způsobem hospodaření v následujících oblastech :

1. chov hospodářských zvířat
2. ošetřování zemědělské půdy
3. biopotraviny, potraviny
4. dotační tituly – výše finanční podpory
5. kontrolní systém

1) Při porovnání dvou chovů ovcí chovaných na sledovaných farmách byly zjištěny následující rozdíly. Na farmě vedené konvenčním způsobem se ovce stříhají a očkují na jaře před začátkem pastevního období. Na ekologické farmě se provádí očkování zvířat také na jaře, ale stříhání ovcí až na podzim a to zejména z důvodu snadnějšího přístupu jehnat k vemenu matky. Ekologicky hospodařící zemědělec požádal Ministerstvo zemědělství ČR o výjimku týkající se kupírování ocasů u bahnic v základním stádě z důvodu lepší manipulace při pomáhání bahnici s porodem. Výjimka byla schválena na dobu 5let.

Systémy chovu byly na obou farmách obdobné – technika i technologie chovu včetně využití pastevní sezony. V obou srovnávaných stádech byla uplatňována pouze přirozená plemenitba bez vstupů syntetických látek. Na farmě vedené konvenčním způsobem však byly využívány nepovolené postupy pro ekologický způsob hospodaření a to při synchronizaci říje u krav v systému bez tržní produkce mléka před vlastní inseminací. Inseminace však není v ekologickém systému hospodaření zakázána. Oba chovatelé se řídí platnou legislativou danou pro péči o hospodářská zvířata, což potvrdily i provedené kontroly se zjištěnými výsledky „bez neshod či závad“. Výsledkem jejich cílevědomé práce jsou zdravá a spokojená hospodářská zvířata.

2) Na ekologicky i konvenčně hospodařící farmě jsou dodržovány stejné vyhlášky a předpisy, týkající se hnojení a ochrany povrchových a podzemních vod. Ošetřování trvalých travních porostů (luk i pastvin) bylo prováděno shodně na konvenční i ekologicky sledované farmě tzn., že travní porost musí být 1x ročně spasen nebo 2x ročně posečen v závazných termínech (do 31.7. a do 31.10.). Na obou farmách jsou používána statková hnojiva vyprodukovaná na farmě.

3) Potraviny a biopotraviny. Na farmě hospodařící ekologickým způsobem je certifikována z rostlinné produkce zelená tráva, seno a z živočišné produkce bahnice a jateční jehňata. Ekochovatel je však nucen prodávat bioprodukty jateční jehně na cenově srovnatelné úrovni jako konvenčně hospodařící zemědělec (1500Kč/ks).

4) Dotační tituly. Při žádání o dotační tituly, které jsou uplatňovány na obou sledovaných farmách, platí pro ekologicky i konvenčně hospodařícího zemědělce stejné podmínky, termíny pro odevzdání žádostí a také stejný kurz pro přepočítání výše finančních podpor pro rok 2010.

Shodné tituly na obou sledovaných farmách jsou:

přímá platba – jednotná platba na plochu SAPS; méně příznivá oblast LFA - Top-Up – platba na zemědělskou půdu; platba na přežvýkavce; platba na ovce a kozy a z Agroenvironmentálních opatření - podtitul B – ošetřování travních porostů.

Ekologicky hospodařící zemědělec má navíc finanční podporu z dotačního titulu pro ekologické zemědělce: Agroenvironmentální opatření – podtitul A1 – ekologické zemědělství.

Dle uvedeného příkladu získá konvenční zemědělec 11645,645Kč/ha oproti ekologickému zemědělci 13985,010Kč/ha, což je o 2339,365Kč/ha více pro ekologickou farmu oproti farmě konvenční.

5) Kontrolní systém Cross compliance dohlíží na plnění povinností a podmínek environmentálního a zemědělského stavu na obou sledovaných farmách. Kontrolu ohledně vedení farmy a plnění legislativních povinností u ekologicky i konvenčně hospodařícího zemědělce realizují příslušné státní kontrolní organizace - Státní zemědělský intervenční fond, Česká inspekce životního prostředí, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Česká plemenářská inspekce a Státní rostlinolékařská správa.

Na ekologicky hospodařící farmě jsou dále prováděny kontroly od kontrolní organizace, v tomto případě od organizace Biokont CZ. Tyto kontroly si majitel platí dle předpisů ze své režie. Ekologicky hospodařící zemědělec má tedy větší počet kontrol oproti konvenčnímu zemědělci. V letech 2008-2010 byly na ekologické farmě provedeny tři kontroly od kontrolní organizace Biokont CZ (z toho jedna byla vstupní a dvě řádné na kontrolu ekologického systému hospodaření). Na konvenční farmě proběhla pouze jedna kontrola a to v roce 2010 od Krajské veterinární správy pro Jihočeský kraj, která se týkala kontroly biologické bezpečnosti dle zákona č.246/1992Sb., na ochranu zvířat proti týrání a zákona č.166/1999Sb., o veterinární péči.

Obě farmy využívají všech dostupných dotačních titulů pro hospodaření v daných podmínkách. Ekologicky hospodařícím zemědělcům jsou v této oblasti poskytovány vyšší finanční prostředky oproti konvenčně hospodařícím zemědělcům.

Vzhledem k tomu lze konvenčnímu zemědělci, pro zlepšení ekonomické situace, doporučit přechod na ekologický systém hospodaření.

Chov ovcí v obou systémech hospodaření odpovídá základním požadavkům na chov a welfare ovcí. Pro ekologicky hospodařícího zemědělce by bylo vhodné zajistit prodej bioproduktů z farmy i jiným způsobem (odběrová místa, reklama na informačních tabulích u farmy, na internetu, prodej ze dvora formou speciálních balíčků s masem vakuově balených, atd.) a realizovat tak prodej za vyšší cenu.

Na základě získaných výsledků lze konstatovat, že v této oblasti při daných podmínkách hospodaření je výhodnější ekologický systém hospodaření.

Tato práce může být zajímavým informačním podkladem pro začínající či již konvenční zemědělce, kteří uvažují o zavedení ekologického způsobu hospodaření v dané oblasti.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **ANONYMUS 1:** <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tipto%C5%88>, „staženo dne 21.10.2010“
2. **ANONYMUS 2:** <http://eagri.cz/public/web/mze/farmar/LPIS/> , „staženo dne 18.10.2010“
3. **ANONYMUS 3:**
<http://maps.google.cz/maps?ll=48.804623,14.795934&spn=0.002399,0.004823&t=h&z=18&lci=com.panoramio.all&brcurrent=5,0,0> , „staženo dne 21.10.2010“
4. **ANONYMUS 4:** <http://www.zemsbn.cz/www/cs/default/rubric/?r=16>, „staženo dne 18.10.2010“
5. **ANONYMUS 5:** <http://www.svs.cz/index.php?basket=515744&sid=5761d23a4a3a6c7fe7fed11ea15a2b7f&art=4549>, Josef Duben, tisk. mluvčí SVS ČR, „staženo dne 22.10.2010“
6. **ANONYMUS 6:** <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/ze> „staženo dne 22.10.2010“
7. **ANONYMUS 7:** <http://elearning.cir.cz/1545413/ekologicke-zemedelstvi-je-dlouhodobě-udržitelne.html> „staženo dne 24.10.2010“
8. **ANONYMUS 8:** http://ec.europa.eu/agriculture/organic/animal-welfare/husbandry_cs „staženo dne 22.10.2010“
9. **ANONYMUS 9:** <http://www.bioplanet.cz/blog/konvencni-zemedelstvi/> „staženo dne 25.10.2010“
10. **BAUER F. (1999):** Zkušenosti z praktického uplatňování přesného zemědělství. In: Vytváření ziskového zemědělství – Precizní zemědělství I. Luhačovice, Edice TOKO, s.115.
11. **CANNARELLA C., PICCIONI V. (2010):** „Do the right thing“: Innovation diffusion and risk dimensions in the passage from conventional to organic agriculture. *Journal of Central European Agriculture*, 11(1): 113-130.
12. **DABBERT S., HARING A.M., ZANOLI R. (2004):** Organic farming – policies and prospects. Zed Books, 169s.

- 13. GÖTZ A., JANČÁK V. (1997):** Územní diferenciacie českého zemědělství a její vývoj. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy – Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 81s.
- 14. Informační bulletin Státní veterinární správy ČR, č. 4/2010,** Program ochrany zvířat, situace v roce 2009, 76 s.
- 15. KONVALINA P. et al. (2007) :**Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství. 1.vydání. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – Zemědělská fakulta, 39s.
- 16. KOUKOLOVÁ V., WEISBJERG M.R., HOMOLKA P., KOBES M. (2009):** The effects of altitude and harvest time on the feed value of extensive mountain pastures. *Journal of Agrobiology*, 26(2):101-112.
- 17. KOUŘILOVÁ J., PŠENČÍK J., KOPTA D. (2009):** Dotace v zemědělství. Brno, Akademické nakladatelství CERM, 106s.
- 18. LAMPKIN N. (1999):** Organic Farming in the European Union-overview, policie and perspectives. Vídeň, Welsh Institute of Rural Studies, University of Wales, GB Aberystwyth SY233AL, 175 s.
- 19. LEIBL M. (2010):** Ekologické zemědělství a bioprodukty. *Zemědělec*, 41.týden : 10.
- 20. Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb.,** o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření ve znění pozdějších předpisů , rok 2010.
- 21. MOUDRÝ J. et al. (2007):** Konverze na ekologické hospodaření a projektování ekologických farem . 1.vydání. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – Zemědělská fakulta, 57 s.
- 22. MOUDRÝ J. et al. (2007):** Základní principy ekologického zemědělství. 1.vydání. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – Zemědělská fakulta, 40 s.
- 23. NĚMEC P. (2007):** Vstup do ekologického zemědělství. In: *Praktický rádce pro hospodaření šetrné k přírodě a krajině*. DAPHNE ČR – Institut aplikované ekologie.
- 24. PRO-BIO SVAZ EZ, o.s. (2010).** Biopotraviny na zemědělských trzích. *Bio*, 10:s.18.
- 25. Příručka pro žadatele 2010. (2010):** Státní zemědělský intervenční fond, 124 s.
- 26. ŠARAPATKA B., NIGGLI U. et al. (2008):** Zemědělství a krajina : cesty ke vzájemnému souladu. 1.vydání. Univerzita Palackého v Olomouci, s.87.

- 27. ŠARAPATKA B., URBAN J. et al. (2003):** Ekologické zemědělství I. Ministerstvo životního prostředí ČR, PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Praha, 280 s.
- 28. ŠÍR J. (2010):** Vize českého zemědělství po roce 2010. Ministerstvo zemědělství ČR, 75 s.
- 29. USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY** ze dne 17. března 2004 č. 236 k Akčnímu plánu České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010. 16 s.
- 30. Vyhláška Ministerstva zemědělství č.53/2001.Sb** ze dne 13.února 2001, kterou se provádí zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích
- 31. WILLER H. (2009):** The World of Organic Agriculture 2009 : Summary. In: WILLER H.,(Eds.): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2009. IFOAM, Bonn, FiBL, Frick, ITC, Geneva, s.19.
- 32. WILLER H., YUSSEFI M. (2007):** The World of Organic Argiculture 2007 : Statistics and Emerging Trends 2007. 9th edition. International Federation of Organic Agriculture Movements IFOAM, Bonn, Germany and Research Institute of Organic Agriculture FiBL, Frick, Switzerland, s.9.
- 33. Zákon č. 154/2000 Sb.,** O šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 282/2003 Sb. a zákona č. 309/2002 Sb.
- 34. Zákon č. 242/2000Sb.O** ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., č. 444/2005 Sb., č. 553/2005 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 281/2009 Sb.

7. PŘÍLOHY

Příloha č.1 - Přepočít jednotlivých druhů hospodářských zvířat, spolu s minimální výměrou pro získání dotačních titulů

Druh a kategorie hospodářských zvířat	Koeficient přepočtu na velké dobytčí jednotky (VDJ)
Skot ve věku nad 24 měsíců	1,0
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	0,6
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	0,2
Ovce ve věku nad 12 měsíců	0,15
Kozy ve věku nad 12 měsíců	0,15
Koně ve věku nad 6 měsíců	1,0
Koně ve věku do 6 měsíců	0,4

Zdroj: Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření ve znění pozdějších předpisů , rok 2010

Minimální výměra pro získání dotačních titulů:

Minimální výměra	Podopatření /titul	Poznámka
0,5 ha	Ekologické zemědělství	
1 ha	Integrovaná produkce	Pěstování ovoce
0,5 ha	Integrovaná produkce	Pěstování vinné révy
0,5 ha	Integrovaná produkce	Pěstování zeleniny
5 ha	Ošetřování travních porostů	
2 ha	Ošetřování travních porostů	V NP nebo CHKO
1 ha	Zatravňování orné půdy	
5 ha	Pěstování meziplodin	
2 ha	Biopásy	

Zdroj: Metodika k provádění nařízení vlády č.79/2007Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření ve znění pozdějších předpisů , rok 2010

Příloha č.2 - 10 standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu

5. 3. STANDARDY DOBRÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO A ENVIRONMENTÁLNÍHO STAVU (GAEC)

Platné od 1. 1. 2010	
Eroze půdy	
Standard GAEC 1	Byly na půdních blocích s průměrnou sklonitostí nad 7° dodrženy předepsané zásady ochrany půdy proti erozi
Standard GAEC 2	Byly na půdních blocích označených jako silně erozně ohrožené dodrženy předepsané zásady hospodaření
Organické složky půdy	
Standard GAEC 3	Byla na předepsané výměře uplatněna nařízená opatření vedoucí k zachování úrovně organických složek půdy
Standard GAEC 4	Nebly na dotčených půdních blocích nebo jejich dílech páleny bylinné zbytky
Struktura půdy	
Standard GAEC 5	Byl dodržen zákaz provádění agrotechnických zásahů v době, kdy je půda zaplavená nebo přesycená vodou, s výjimkou vlastní sklizně plodiny a plnění podmínky bodu (standardu) 7
Minimální úroveň péče	
Standard GAEC 6	Nebly rušeny, popřípadě poškozovány definované krajinné prvky a druh zemědělské kultury rybník
Standard GAEC 7	Nevyskytují se na dotčených půdních blocích neregulované invazní rostliny netýkavka žláznatá a bolševník velkolepý
Standard GAEC 8	Nedošlo k faktické změně kultury z travního porostu na ornou půdu
Standard GAEC 9	Nenachází se na dotčeném půdním bloku po 31. říjnu travní porost vyšší než 30 cm
Ochrana vody a hospodaření s ní	
Standard GAEC 10	Bylo předloženo platné povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami
Standard GAEC 11	Jsou v blízkosti povrchových vod zachovány ochranné pásy nehnojené půdy v šířce minimálně 3m od břehové čáry
	Tento standard bude uplatňován od 1. 1. 2012!

Příloha č.3 – Harmonogram postupného zavádění povinných požadavků na hospodaření (SMR) v ČR

5.1. HARMONOGRAM POSTUPNÉHO ZAVÁDĚNÍ POVINNÝCH POŽADAVKŮ NA HOSPODAŘENÍ (SMR) V ČR

Bod A. (v ČR platné od 1. 1. 2009)		
Oblast ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ		
SMR 1	Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979, o ochraně volně žijících ptáků	čl. 3 odst. 1 a čl. 3 odst. 2 písm. b), čl. 4 odst. 1, 2 a 4, čl. 5 písm. a), b) a d)
SMR 2	Směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979, o ochraně podzemních vod před znečištěním některými nebezpečnými látkami	články 4 a 5
SMR 3	Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986, o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství	článek 3
SMR 4	Směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991, o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů	články 4 a 5
SMR 5	Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	článek 6 a čl. 13 odst. 1 písm. a)
Oblast VEŘEJNÉ ZDRAVÍ A ZDRAVÍ ZVÍŘAT A ZDRAVÍ ROSTLIN – IDENTIFIKACE A OZNAČOVÁNÍ ZVÍŘAT		
SMR 6	Směrnice Rady 2008/71/ES ze dne 15. července 2008, o identifikaci a evidování prasat	články 3, 4 a 5
SMR 7	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000, o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97	články 4 a 7
SMR 8	Nařízení Rady (ES) č. 21/2004 ze dne 17. prosince 2003, o stanovení systému identifikace a evidence ovcí a koz a o změně nařízení (ES) č. 1782/2003 a směrnic 92/102/EHS a 64/432/EHS	články 3, 4 a 5
Bod B. (v ČR platné od 1. 1. 2011)		
Oblast VEŘEJNÉ ZDRAVÍ, ZDRAVÍ ZVÍŘAT A ZDRAVÍ ROSTLIN		
SMR 9	Směrnice Rady 91/414/EHS ze dne 15. července 1991, o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh	článek 3
SMR 10	Směrnice Rady 96/22/ES ze dne 29. dubna 1996, o zákazu používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat a o zrušení směrnic 81/602/EHS, 88/146/EHS a 88/299/EHS	čl. 3 písm. a), b), d) a e), články 4, 5 a 7
SMR 11	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin	články 14 a 15, čl. 17 odst. 1, články 18, 19 a 20
SMR 12	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 ze dne 22. května 2001, o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií	články 7, 11, 12, 13 a 15

Oblast VEŘEJNÉ ZDRAVÍ, ZDRAVÍ ZVÍŘAT A ZDRAVÍ ROSTLIN – OZNAMOVÁNÍ NÁKAZ		
SMR 13	Směrnice Rady 85/511/EHS ze dne 18. listopadu 1985, kterou se zavádějí opatření Společenství pro tlumení slintavky a kulhavky	článek 3
SMR 14	Směrnice Rady 92/119/EHS ze dne 17. prosince 1992, kterou se zavádějí obecná opatření Společenství pro tlumení některých nákaz zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat	článek 3
SMR15	Směrnice Rady 2000/75/ES ze dne 20. listopadu 2000, kterou se stanoví zvláštní ustanovení týkající se tlumení a eradikace katarální horečky ovcí	článek 3
Bod C. (v ČR platné od 1. 1. 2013)		
Oblast DOBRÉ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY ZVÍŘAT		
SMR 16	Směrnice Rady 91/629/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat	články 3 a 4
SMR 17	Směrnice Rady 91/630/EHS ze dne 19. listopadu 1991, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat	článek 3 a čl. 4 odst. 1
SMR 18	Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely	článek 4

Příloha č.4 Jak se připravit na řádnou kontrolu – Biokont CZ

V zájmu rychlého průběhu kontroly zajistěte také přítomnost osoby odpovědné za dodržování zákona 242/2000 Sb., Nařízení Rady (ES) č.834/2007, Nařízení Komise (ES) č.889/2008, vše v platných zněních a připravte tyto podklady:

1. Věrohodný popis provozní jednotky (i jiné zemědělské výroby v téže oblasti) včetně vlastního kontrolního systému a opatření při zjištěných neshodách s NR (**nezapomínejte na aktualizaci** podle skutečnosti).
2. Osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele a/nebo živnostenský list a/nebo výpis z obchodního rejstříku.
3. Protokoly a záznamy z kontrol jiných kontrolních orgánů se vztahem k EZ.
4. Evidence o pozemcích - karty honů (produkčních bloků); **vzory** jsou na www.biokont.cz; **Evidence pro zemědělce.**
5. Výměry, seznam pozemků, půdních bloků...(LPIS).
6. Mapu s vyznačením pozemků (honů, produkčních-půdních bloků) a provozních budov (stájí, skladů...).
7. Plán osevů a hnojení pro tento rok (F-101/102/ formulář je na www.biokont.cz).
8. Přihlášku k certifikaci pro tento rok (pokud se Vás týká, F-111 formulář je na www.biokont.cz).
9. Evidenci o provedeném hnojení (uchovává se 7 let).
10. Evidence používání přípravků na ochranu rostlin, místo použití, i když nepoužíváte, tak podepsané tiskopisy.
11. Evidenci zvířat = evidenční karty zvířat (centrální evidence, záznamy o chovu, smlouvy o výpasu - odchovu), F-103 je na www.biokont.cz.
12. Evidenci o léčení zvířat.
13. Evidenci o krmení zvířat.
14. Receptury – složení používaných lizů, premixů, krmných směsí.
15. Evidence doby přístupu zvířat do výběhu (především u vazného ustájení).
16. Evidenci stížností třetích osob (reklamační řád).
17. Provozní, účetní záznamy (účetnictví nebo daňová evidence) musí být v jednotce umožňující kontrolu (uchovávají se 5 let). **Na přijaté** faktury musí být Váš záznam o provedené kontrole vstupů, nákupů = datum a podpis (NK 889/2008 Čl. 66). U BIO zkontrolujte kód kontrolní organizace a přiloženou kopii platného certifikátu a příloh výrobce, obchodníka (dodavatele) Čl. 23 a 24 NR 834/2007. V době nákupu musí být certifikát platný. **Na vydaných** fakturách (dodacích listech) musí být označení BIO (PO) a uveden kód CZ-BIO-003 (odběratelům přiložíte kopii platného certifikátu s přílohou). Od **1. července 2010** je povinné používání loga ES pro biopotraviny a uvádění informace o původu použitých biosurovin. Pod logem ES (v zorném poli) musí být kód CZ-BIO-003 a pod kódem Země původu ČR /nebo EÚ/ (Čl. 24 NR 834/2007). Dříve vyrobené etikety se mohou spotřebovat nejdéle do 1. července 2012. Loga si můžete stáhnout na www.biokont.cz; Loga – značky shody.
18. Evidenci-deník prodeje z farmy (pokud provádíte prodej konečnému spotřebiteli).
19. Skladovou evidenci (skladové karty, skladovací řád).
20. Evidenci o čištění skladů, strojů...
21. Havarijní plán (pokud skladujete nebo nakládáte se závadnými látkami).
22. Veškeré udělené výjimky a plán opatření aby podnik po uplynutí platnosti výjimek plně vyhovoval.
23. Pokud kromě ekologického zemědělství provozujete i jinou zemědělskou výrobu-konvenční hospodářství v téže oblasti, připravte směrnice a předpisy o oddělení. Kontrole podléhá i tato provozní jednotka.
24. Upozorňujeme na nutnost oznámení (registrace): potravinářského podniku o zahájení výkonu předmětu činnosti SZPI (více na www.szpi.gov.cz Státní zemědělská a potravinářská inspekce), pro potraviny živočišného původu také SVS www.svscr.cz (Státní veterinární správa); pro krmiva, osiva, hnojiva, vinice, sady ÚKZÚZ (www.ukzuz.cz).

Příloha č.5 Vybraná legislativa platná pro konvenční i ekologické zemědělce

Legislativa pro konvenční i ekologické zemědělce

Nařízení Vlády č.103/2003 Sb. - ze dne 3. března 2003 o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)

Zákon č.461/2004 Sb., Úplné znění zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), jak vyplývá z pozdějších změn

Zákon č.219/2003 Sb. o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby)

Zákon č.252/1997 Sb. Zákon o zemědělství

Metodické pokyny MZe

Legislativa pro ekologické zemědělce

Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 320/2002 Sb. a zákonem č. 553/2005 Sb.

Nařízení Komise (ES) č. 1254/2008

ze dne 15. prosince 2008, kterým se upravuje nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu

Nařízení Rady (ES) č. 967/2008

ze dne 29. září 2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů

Nařízení Komise (EU) č. 271/2010 ze dne 24.března 2010, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci.

Vyhláška Ministers tva zemědělství č. 16/2006 Sb.,

kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

Metodické pokyny MZe